

2015-05-20

Dnr SU FV-1.1.3-0659-15

Regeringskansliet
(Justitiedepartementet)
103 33 Stockholm

Remiss: Rättvisans pris (SOU 2014:86)

Fakultetsnämnden delar utredningens utgångspunkter och har i huvudsak inget att invända mot de bedömningar som görs och de förslag som lämnas.

Enligt nämnden har emellertid den skärpning av kraven för förordnande av målsägandebiträde enligt 1 § första stycket (enligt förslaget enda stycket) p 3 lagen (1988:609) om målsägandebiträde utformats på ett olyckligt sätt. Ändringen innebär att man går från ”kan antas” till ”står klart”, vilket i allmänprocessuella termer innebär att man går från ett mycket lågt till ett mycket högt beviskrav. Till detta ska läggas att kraven i bestämmelsen görs kumulativa. Enligt fakultetsnämnden bör den eftersträvade skärpningen kunna uppnås genom en något mer beskedlig förändring av kraven i den tredje punkten.

Vidare bygger förslaget på att rätten till målsägandebiträde i vissa fall förutsätter att det föreligger särskilda omständigheter. Som framhålls i betänkandet kan en målsägande befinna sig i ett utsatt läge kopplat till såväl psykologiska reaktioner orsakade av brottet som den belastning det innebär att vara föremål för en rättsprocess. Det kan emellertid också handla om ytterligare förhållanden såsom att målsäganden har en neuropsykiatrisk diagnos, inte behärskar språket eller är utsatt för hot från släkt eller andra i målsägandens närhet. Dessa omständigheter kan föreligga när det rör sig om brott som i lagen om målsägandebiträde betraktas som mindre allvarliga och rätten till målsägandebiträde därför är begränsad. De omständigheter som i dessa fall ändå skulle ge målsäganden rätt till ett målsägandebiträde, dvs. utgör särskilda omständigheter, är inte alltid uppenbara. Det medför att polis och åklagare inte bara får ett större ansvar för att informera målsäganden om rätten till ett målsägandebiträde och förutsättningarna för denna utan även för att vara särskilt uppmärksam på om det för den aktuella målsäganden föreligger särskilda omständigheter. Detta föranleder vidare frågan i vilken utsträckning polis och åklagare har ett ansvar att utreda om det föreligger särskilda omständigheter och i så fall i vilken utsträckning. I detta sammanhang vill fakultetsnämnden dels påtala vikten av tydliggöra ansvaret för både utredning och information, dels överväga om det med anledningen av lagändringen behövs utbildningsinsatser till polis och åklagare avseende

Juridiska fakultetsnämnden

särskilt svaga och utsatta brottsoffergrupper samt betydelsen av att utvärdera en reform som den föreslagna.

Fakultetsnämnden vill även lyfta fram det förhållandet att ett större ansvar kommer att placeras på polis och åklagare vad gäller både den kurativa och den juridiska biten i de fall där ett målsägandebiträde inte utses. Kvalificerad information om hur en förundersökning och rättegång går till samt förutsättningarna för och innehållet i en rättsprocess kan utgöra ett viktigt stöd för en målsägande. Även om det finns annat brottsofferstöd att tillgå, går det inte att utesluta att ett större ansvar än tidigare för denna del hamnar hos polis och åklagare. En sådan utveckling kan komma att kräva både utbildningsinsatser och ökade resurser. Likaså kan det komma att utmana den objektivitetsplikt som polis och åklagare lyder under. Även i denna del är det därför motiverat med utvärdering.

Vidare är fakultetsnämnden inte övertygad om att de kriminalpolitiska skäl (se s. 261) som kan anföras för en skärpning av återbetalningsskyldigheten för dömda är särskilt starka. Under alla omständigheter bör de vägas mot de negativa effekter som en ökad återbetalningsskyldighet kan ha. I sak har fakultetsnämnden emellertid inte funnit skäl att invända mot förslagen i denna del.